

Military Review

Figyelmeztetési idő

Írta: Mercer, L. Donald örgy.

(Fordítás: a Military Review, 1982. 1. számából)

A II. vh. befejező hónapjaiban világossá vált, hogy a német hadsereg vereséget szenvedett. Nyugati hírforrásokban azt közölték, hogy Sztálin „kijelentette”, Oroszország elsődleges ellensége már nem a fasiszta Németország, hanem az Egyesült Államok. A két nagyhatalom közötti első összeütközés Berlinből néhány mérföldre a pozdami értekezleten történt. Brezsnyev több alkalommal értékelésében megállapította, hogy az erőviszonyok megdönthetetlenül a Szovjetunió javára alakultak, így megerősítve sok szakértő azon értékelését, hogy az USA és a SZU a jövőben ellenségeskedésbe kerülhet. Hogy hogyan, mikor és hol, vita tárgya maradt, a tény azonban nem.

Figyelmeztetési idő fogalma

Kroesen tbk., az európai USA szárazföldi csapatok parancsnoka írja:

„A figyelmeztetési időt sajnos nem lehet könnyen meghatározni és mérni. Ez különböző tényt jelent különböző emberek részére, függően attól, hogy a riasztandók sorában hol helyezkednek el. Legfelső szinten a figyelmeztetési idő a felderítési adatok értékelésének terméke, csapatoknál viszont – a spektrum másik végén – a csapatok aktivizálására hozott döntés után maradt időt jelenti”. Az 1. sz. vázlat egy kísérlet a figyelmeztetési idő ábrázolására minden szinten.

A hírszerző szervek állandóan figyelik a szovjetek és a VSZ tevékenységét, hogy jelezhessék a háborús felkészülést. Naponta készítenek jelentést a szovjetek és a VSZ lehetőségéről és szándékáról.

„A” pontnál kezdődik a háború megkezdésére való felkészülést jelző tevékenységek figyelése. A számos adat közül legfeljebb egy tucat jelzi konkrétan az ellenségeskedés megkezdésének szándékát.

Ezekre az adatokra ügyelni kell, mivel elveszhetnek a VSZ számos megtevesztő rendszabálya között.

1973. októberében Izraelt meglepetésszerű támadás érte az arabok részéről annak ellenére, hogy a közeljövőben egy másik háborúra vártak. Arab gyakorlatokra válaszul Izrael számos kiterjedt, de szükségtelen mozgósítást rendelt el, most azonban az arab csapatmozgást felfedve úgy döntött, hogy nem mozgósít. Az arab tevékenységet szokásos gyakorlatnak értékelték. A rendkívülit rutinnak értékelték. A rendszernek (felderítés) érzékenynek kell lenni mind a hosszú (évek), mind a rövid (órák, napok) jelzési időre.

Bizonyos ponton a jelzések elérik azt a szintet, amikor a kontingens tervezési folyamat (esetleg alkalmazás) megkezdődik. E döntési pontnak több pozíciója lehet. A teljes folyamat alatt a döntés terjedhet annak megkísérlésétől, hogy politikai nyomással leállítsák a szovjet és VSZ riasztást okozó tevékenységet egészen a csapatok kijelölt állásainak elfoglalásáig.

A „H” ponton például csak magasabb harcckészültségbe emelés szükséges, mint ahogy az történt az 1973-as arab–izraeli háborúban. Az „A” pontnál már sokkal következetesebb döntés szükséges, ezek lehetnek: hozzátartozók hazaszállítása Európából; intenzívebb politikai tevékenység a kelet–nyugati feszültség növekedésének megállapítására vagy nyílt mozgósítás elrendelésére. Az „X” pontnál nyilvánvaló, hogy hamarosan támadás várható.

Az „X” riasztási pont az a pont, amelynél a VSZ támadásának valószínűsége eléri azt a szintet, amikor politikai döntést a nyílt katonai felkészülés megkezdésére hoznak. Az „A” és „X” pontok közötti távolság mértékének csökkenése arányában nő a NATO problémája, mivel a politikai nyomás alkalmazásának vagy a NATO csapatok teljes harcckészültségbe emelésének lehetősége csökken.

A parancsnokok részére a figyelmeztetési idő az „X” riasztási pontnál kezdődik. Ez magában foglalja azt az időt, amely a NATO főparancsnokság és a tagállamok államfői között információ cserére, az USA elnökétől az atomfegyver bevezetésére adott engedély (szükség esetén) és a csapatok felvonulására kiadott parancsok eljuttatására szükséges.

A teljes folyamat egyik legkritikusabb eleme annak pontos meghatározása, hogy a riasztási pontot elérték.

A NATO mozgósítás és a csapatok felvonulása a riasztási időpont előtt a VSZ-t megelőző támadásra provokálhatja, bár azt senki sem szándékozta. Sőt az, hogy elérték a riasztási pontot a NATO kudarca lenne.

A kontingens tervezés folyamatának (feszültségi időszak: fordító) egyes pontjainál sok katonai tevékenységet kell foganatosítani; mozgósítás, felvonulás, állások előkészítése. Ahogy a riasztási ponttól az első tűzcsapásig a távolság nő – hosszú feszültségi időszakban – mind a két fél lassú felkészülési időszakában nőhet azok szükséges tevékenységének változata és fokozata. A szétbontakozás időszaka kritikus. A túl korai – szovjet doktrína szerint – tömeges tűzcsapást, vagy megkerülést eredményezhet, míg a késői, a főállások VSZ csapatok által történő első megközelítést eredményeznek.

Bizonyos időben az első lövés megtörténik. Itt befejeződik a figyelmeztetési idő. Tehát a figyelmeztetési idő az az időszak, amely annál a pontnál kezdődik, amikor a potenciális ellenség ellenségeskedésére vonatkozó több adat olyan szintet ér el, amely tervezett vagy nem tervezett ellenakciót igényel. Ez politikai és katonai döntéseket, tevékenységet foglal magába és befejeződik a VSZ és NATO csapatok első összeütközésével. A fogalmazás egyszerű, de a folyamat igen bonyolult és potenciális kudarccal járhat.

Az ábra ideális, mivel azt mutatja, hogy az első lövésig a NATO elegendő idővel rendelkezett csapatainak felvonultatására. Több hónapos figyelmeztetési idő esetén a NATO képes Nyugat–Európa összes buldózerét mozgósítani és egy sor pct. tüzelőállást kiépíteni az Északi-tengertől Csehszlovákiáig. A legrosszabb

eset, amikor az első lövés a riasztási pont elérése előtt történik. Amennyiben döntés van a háborúra, akkor a VSZ az első eset elérésére törekszik.

A figyelmeztetési idő mostani értékelése

A NATO figyelmeztetési idejének értékelése titkos tanulmányokon alapszik. Nyílt irodalomban ezzel ritkán találkozunk. Ezek az értékelések erősen függenek attól a feltételezett gyorsaságtól, hogy a VSZ és a szükséges szovjet megerősítést mennyi idő alatt képesek előrevonni és attól, hogy a NATO felderítés milyen hamar képes azt felderíteni.

A mozgósítási idő sok tényezőtől függ, többek között az úthálózat lehetőségétől, a csapatok aktuális feltöltöttségétől, készleteitől, a háborús vezetési pontok és híradás kiépítésére szükséges időtől stb. A mozgósítás gyorsasága igen fontos, mivel előnyösen befolyásolja valamelyik fél erőviszonyait. Ez azt jelenti, hogy a VSZ személyi állományában levő erőfölénye a NATO megerősítésére a hadszíntérre beérkező erők mértékében csökken.

1977-ben rögzítették azt a jelenleg is ellentmondásos alapot, hogy a NATO mennyi figyelmeztetési idővel rendelkezhet.

Haig tábornok, a NATO előző főparancsnoka kijelentette, hogy a NATO a VSZ támadás előtt 8–14 napos figyelmeztetési idővel rendelkezhet. Sam Nunn szenátor viszont a kongresszusnak a következőket jelentette: „*A szovjet hadgyerményes erők Európában képesek Európa invázióját megkezdeni kevés figyelmeztetési nap után*”. Az ellentmondást ezen két kijelentés között még a mai napig sem küszöbölték ki.

Azzal érveltek, hogy a szovjet nyílt irodalom szerint a szárazföldi csapatok olyan meglepetésre törekednek, hogy a NATO-nak legfeljebb 48 óra figyelmeztetési időt hagynak. Ez az idő igaznak tűnik a szovjet légierő és haditengerészet szempontjából. A VSZ légiereje például 48 óra alatt képes állományának 85%-át üzemképes állapotba helyezni.

Ez a készenléti állapot keveset áldoz, ha a meglepetés biztosított és jóval magasabb bizonyos amerikai egységek készenléti állapotánál. Amennyiben a felkészülési időt ünnepnap, vagy alacsony kiképzési intenzitás előzi meg, akkor a fenti technikai készenlét még magasabb lehet. Ami a haditengerészetet illeti, a flotta nagyobbik része, többek között rakétahordozó atomtengeralattjárók is, bármely időben a kikötőben tartózkodnak. Több szakértő ezt potenciális gyalogságnak értékeli, mivel a flottának támadás előtt szét kell tagolódni. Bármilyen nagyobb erők váratlan kimozdulása a kikötőkből, biztos jele a közeli támadásnak.

Számos mód van azonban arra, hogy az ilyen tevékenység felderítési értékét jelentősen csökkentse. Az aktivitás jelentős növelése egy éven vagy több hónapon keresztül, vagy számos gyakorlat egy bizonyos időszakában túl csökkenti a váratlan tömeges mozgás felderítési értékét. Ráadásul a kikötőben levő flotta magas készenléti állapotban van, mivel a tengerezsek zömének nem engedélyezik a kikötő elhagyását. A flotta zöme 48 órán belül a nyílt tengerre vezényelhető, sőt az északi flotta tengeralattjárói képesek USA célpontokat támadni csaknem a kikötőből csak egy kicsit kihajózva széttagolás céljából.

A hadászati meglepés érdekében a szovjetek valószínűleg késznek bizonyos áldozatokra. Nyilvánvalóan nem fognak törekedni a haditengerészet egészének széttagolására. Mindenesetre a 48 óra alatti széttagolás biztosítja a hadászati meglepetést.

A figyelmeztetési idő fogalmának és időtartamának meghatározása nehéz feladat. Ennek figyelembevétele nélkül azonban sem a VSZ lehetőségének értékelése, sem az európai hadszíntér megerősítésének tervei nem lehetnek teljesek. Jelenlegi becslések és tervek azon az értékelésen alapulnak, hogy a háborút hosszú felkészültségi idő előzi meg. Garancia erre azonban nincs. Ha egyszer döntést hoztak a háború megkezdésére, a Szovjetunió maximális előnyökre törekszik minimális figyelmeztetési idő hagyásával. A 48 órás figyelmeztetési idő olyan cél, amelyre a Szovjetunió törekszik és ez a cél elérhetőnek látszik.

(Az 1. sz. vázlat a folyóirat végén található).